

Franse grandeur of Europese eenheid?

De samenwerking tussen Frankrijk en de Europese Unie bij interventies in
Afrika sinds 2000

Illustratie: <http://www.lefigaro.fr/international/2009/04/09/01003-20090409ARTFIG00300-tchadle-legionnaire-tueur-avait-deja-derape-.php>

BA-Thesis Universiteit Utrecht

Annabelle Poelert

3682188

Inhoudsopgave

Inleiding.....	3
H1. Van <i>bad cop</i> naar <i>good cop</i>; Frans beleid in Afrika sinds 1990.....	7
H2 De Europese interventie in Tsjaad.....	11
Franse belangen bij de interventie in Tsjaad.....	12
Europese belangen bij de interventie in Tsjaad.....	17
Vergelijking van de belangen van Frankrijk en van de EU in Tsjaad.....	19
H3 De Franse interventie en de EU trainingsmissie in Mali.....	20
Franse belangen bij de interventie in Mali	21
Europese belangen bij de interventie in Mali.....	25
Vergelijking van de belangen van Frankrijk en van de EU in Mali.....	29
Conclusie.....	30

Inleiding

Tussen 1958 en 1960 werden de meeste koloniale gebieden van Frankrijk in Afrika onder toezicht van president Charles de Gaulle onafhankelijk. Na de dekolonisatie van Francofone Afrika heeft Frankrijk altijd veel invloed op haar voormalige koloniën gehouden. Tijdens de Koude Oorlog werkten Frankrijk en de Verenigde Staten dan ook samen om grote delen van Afrika binnen de Westerse invloedssfeer te houden. Na de Koude Oorlog kwamen echter de tegengestelde belangen van Frankrijk en de Verenigde Staten aan het licht. Beiden wilden een zo groot mogelijke economische invloedssfeer in Afrika en maakten gebruik van hun invloed op Afrikaanse elites om dit te bewerkstelligen. Ondanks dat beide landen een retorische werkelijkheid schiepen waarin zij democratie en mensenrechten promootten, werden in werkelijkheid vooral de politieke elites gesteund die het beste de belangen van dan wel Frankrijk, dan wel de Verenigde Staten behartigden.¹ In de jaren '90 heeft Frankrijk dan ook verschillende malen de kant gekozen van pro-Franse elites die democratie tegenwerkten en mensenrechten schonden. Een voorbeeld hiervan is de financiële en militaire steun aan de Rwandese regering tijdens de Rwandese genocide.² Tegelijkertijd maakt Frankrijk deel uit van het ontwikkelingsbeleid van de Europese Unie (EU) dat voor een groot deel gericht is op het stimuleren van de ontwikkeling van Afrikaanse gebieden. De EU profileert zichzelf hierbij als normatieve actor, die democratie en mensenrechten hoog in het vaandel heeft staan.³ Zoals echter aan het voorbeeld van Rwanda kan worden ontleend, conflicteerden Franse belangen in Afrika in de jaren '90 op sommige gebieden met deze kernwaarden van de EU. Dit roept de vraag op in hoeverre Frans bilateraal beleid in Afrika binnen het multilaterale beleid van de EU in Afrika past.

Vanaf het begin van de jaren '90 is er meer aandacht gekomen voor de coherentie van beleid omtrent ontwikkelingshulp binnen internationale samenwerkingsverbanden. De Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) benadrukt sinds 1992 het belang van het afstemmen van ontwikkelingsbeleid tussen landen, internationale organisaties en verschillende beleidsterreinen.⁴ De uiteenlopende belangen van grote stakeholders op nationaal en internationaal

---

¹ P.J., Schraeder, 'Cold War to Cold Peace: Explaining U.S.-French Competition in Francophone Africa', *Political Science Quarterly* 115 (2000) 395-419, 419.

² Schraeder, 'Cold War to Cold Peace', 412.

³ I. Manners, 'The Normative Ethics of the European Union', *International Affairs* 84 (2008) 45-60, 46.

⁴ J. Foster en O.S. Stokke, 'Coherence of Policies Towards Development Countries: Approaching the Problematic', in: J. Foster en O.S. Stokke (ed.), *Policy Coherence in Development Co-operation* (2013 New York) 35-107, 53.

niveau kunnen er voor zorgen dat ontwikkelingsbeleid niet aansluit bij andere beleidsterreinen, zoals handelsbeleid en milieubeleid of dat ontwikkelingsbeleid niet overeenkomt tussen landen.

Binnen de EU is er ook sprake van uiteenlopende belangen van de lidstaten omtrent ontwikkelingsbeleid. Een deel van de ontwikkelingsinitiatieven en het ontwikkelingsbeleid wordt opgelegd door de EU (multilateraal), terwijl een ander deel van het ontwikkelingsbeleid wordt vastgesteld op nationaal niveau. Hulpgevendende landen maken in het laatste geval directe afspraken met het hulpontvangende land (bilateraal). Deze structuur zorgt ervoor dat het snel zichtbaar wordt als het multilaterale en bilaterale beleid niet op elkaar zijn afgestemd.⁵ Dit is een probleem dat op den duur de geloofwaardigheid van de EU zou kunnen aantasten.

In dit onderzoek wordt daarom de focus gelegd op de coherentie van ontwikkelingsbeleid tussen multilaterale en individuele actoren. Hierbij wordt gekeken naar de wisselwerking van het beleid van de EU in Afrika, als multilaterale actor, met het beleid van Frankrijk in Afrika, als individuele actor. Frans beleid in Afrika is hierbij een logische casus om te onderzoeken, omdat Franse economische en geopolitieke belangen in Afrika lang en duidelijk een rol hebben gespeeld in de totstandkoming van Frans beleid. Door de speciale relatie tussen Frankrijk en haar voormalige koloniën is er een duidelijk spanningsveld waar te nemen tussen Franse belangen en Europees ontwikkelingsbeleid in Afrika.

Sinds het verdrag van Maastricht, dat in 1991 tot stand kwam, wordt er ook door de EU steeds meer nadruk gelegd op het belang van beleidscoherentie tussen beleid van de lidstaten en EU-beleid.⁶ Inmiddels zijn er 20 jaar verstreken, waarin allerlei conflicten in Afrika deze doelstelling op de proef hebben gesteld. In de jaren '90 heeft Frankrijk meerdere keren (actief) Afrikaanse elites gesteund in situaties die in strijd waren met het ontwikkelingsbeleid van de EU dat mensenrechten en democratie promoot. Zo besloot Frankrijk in 1996 niet in te grijpen bij een staatsgreep in Niger, waarbij de legitieme regering werd afgezet. In plaats daarvan ging Frankrijk samenwerken met de nieuwe niet-democratisch gekozen regering.⁷ Ook speelde Frankrijk, zoals eerder al kort genoemd werd, een dubieuze rol in de Rwandese genocide.⁸

---

⁵Foster en Stokke, 'Coherence of Policies Towards Development Countries', 56.

⁶ P. Hugon, 'The Coherence of French and European Policy in International Development Co-operation', in: J. Foster en O.S. Srokke (ed.), *Policy Coherence in Development Co-operation* (2013 New York) 184-224, 184.

⁷ Schraeder, 'Cold War to Cold Peace', 410.

⁸ Ibidem, 412.

Vanaf het nieuwe millennium is er echter een trend van multilateralisering van het Franse beleid zichtbaar. Frankrijk werkt steeds meer samen met de EU bij interventies in Afrika. Hierover is een wetenschappelijk debat gaande, waarbij wetenschappers enerzijds stellen dat Frans beleid over Afrika grondig hervormd is, terwijl anderzijds gesteld wordt dat de multilateralisering van Frans beleid slechts een nieuwe legitimering is voor oude praktijken.⁹ Het debat speelt zich voornamelijk af op een theoretisch niveau en case-studies worden slechts sporadisch aangehaald. Het bestuderen van praktijkvoorbeelden zou echter meer licht kunnen werpen op de Franse motieven voor interventies in Afrika na 2000 en de rol van de EU bij deze interventies.

Het jaar 2000 wordt in dit onderzoek als omslagpunt gezien in Frans beleid in Afrika, omdat in dat jaar de overeenkomst van Cotonou werd ondertekend; een afspraak tussen de EU en de ACS-landen, de minder ontwikkelde landen ten zuiden van de Sahara, het Caribisch gebied en de Stille Oceaan.¹⁰ In 2006 verklaarde president Sarkozy in een speech in Cotonou, de stad waarin de overeenkomst van Cotonou 6 jaar eerder tot stand kwam, dat er een nieuwe soort relatie tussen Frankrijk en Afrika moest worden opgebouwd. Een relatie die niet langer gebaseerd was op het koloniale verleden en op de wederkerige relaties tussen Franse en Afrikaanse elites, maar op transparantie.¹¹ Twee jaar later verkondigde Jean-Marie Bockel, de Franse minister van overzeese ontwikkelingshulp: "I want to sign the death-warrant for Françafrique."¹² Inderdaad is er sinds de overeenkomst van Cotonou een verandering waar te nemen wat betreft Frans beleid in Afrika. Na kritiek van de internationale gemeenschap op Frans interventiebeleid in Afrika, heeft Frankrijk gekozen voor een multilateraal kader voor haar interventiebeleid.¹³ Door interventiebeleid te voeren dat van te voren overeengestemd is met de EU en de VN worden Franse interventies in Afrika gelegitimeerd. Op deze manier verzekert Frankrijk zich van een brede steun op het internationale toneel, waardoor de schijn afneemt dat Franse interventies in Afrika tot stand zijn gekomen door bilateraal en koloniaal gekleurde motieven.

---

⁹ B. Charbonneau, 'France, Europe and the new interventionism in Africa', *Modern & Contemporary France* 16 (2008) 279-295, 279.

¹⁰ Europese Unie, 'The Cotonou Agreement' (versie: juni 2010) http://ec.europa.eu/europeaid/where/acp/overview/documents/devco-cotonou-consol-europe-aid-2012_en.pdf (02-06-2014).

¹¹ N. Sarkozy, Declaration de M. Nicolas Sarkozy ministre de l'intérieur et de l'aménagement du territoire, sur la démocratie au Bénin et sur l'établissement de nouvelles relations entre la France et l'Afrique, Cotonou (Versie: 19 mei 2006) <http://discours.vie-publique.fr/notices/063001811.html> (17-06-2014).

¹² The economist, 'Death to Francafrigue?' (21-01-2008) http://www.economist.com/blogs/certainideasofeurope/2008/01/death_to_francafrigue (08-04-2014).

¹³ J. Chasles, 'Nicolas Sarkozy's African Policies in the context of Franco-Chadian relations', *Dynamiques Internationales* (2011) 1-14, 3.

Ondanks dat er veel wetenschappers gematigd positief staan tegenover de nieuwe veranderingen,¹⁴ zijn er ook kritische geluiden te horen over de multilateralisering van het Franse beleid in Afrika. Bruno Charbonneau vraagt zich bijvoorbeeld af in hoeverre de multilaterale basis van Franse interventie een veiligheidsmechanisme vormt dat voorkomt dat Franse interventies op eigen geopolitieke en economische belangen worden gebaseerd.¹⁵ Is het mogelijk dat Frankrijk haar oude Afrika-beleid voortzet, maar nu onder de vlag van de EU?

Volgens Charbonneau sluit de multilaterale insteek van Frans defensiebeleid in Afrika niet per sé uit dat Frankrijk vanuit haar eigen belangen handelt. Frans defensiebeleid wordt niet simpelweg multilateraler, maar is onderdeel van een dynamisch proces waarin Europees ontwikkelingsbeleid en Frans beleid elkaar beïnvloeden.¹⁶ Kortom, het is geen eenzijdig proces, maar een wisselwerking tussen Frankrijk en de EU die het uiteindelijke beleid bepaalt. Bovendien wordt Frankrijk al snel, als gevolg van haar koloniale verleden, de leiding over Europese missies in Afrika toegewezen. Omdat Frankrijk al veel troepen permanent in Afrika heeft gestationeerd, bestaan de gezamenlijke interventies vaak voor een overgroot deel uit Franse soldaten. Wanneer er rekening wordt gehouden met deze twee factoren, is het op zijn minst twijfelachtig of de multilaterale koers van Frankrijk automatisch betekent dat Frankrijk een nieuwe weg is ingeslagen. Is Frans defensiebeleid in Afrika fundamenteel veranderd of gebruikt Frankrijk de multilaterale besluitvormingsstructuur als nieuwe legitimering voor hetzelfde soort defensiebeleid?

Om dit te onderzoeken is het nodig om helder te krijgen wat de belangen van Frankrijk zijn bij de interventies in Afrika en wat voor belangen de EU in Afrika heeft. Komen deze belangen overeen? Of zijn er ook fundamentele verschillen die aan het licht komen? En wat geeft de doorslag voor politieke steun van de EU aan Frankrijk bij een interventie? Volgens de politiek-wetenschappelijke stroming 'realisme' handelt elk land uit eigen belang. Alle politieke beslissingen worden gemaakt op basis van machtscalculaties. In lijn van het realisme zou Frankrijk alleen invallen in Afrika wanneer er Franse machtspolitieke belangen in het spel zijn. Catherine Gegout definieert de volgende vier factoren waar Europese lidstaten hun buitenlandbeleid op baseren: de

---

¹⁴ S. Ulriksen, C. Gourlay en C. Mace, 'Operation Artemis: The Shape of Things to Come?', *International peace keeping 11* (2004) 508-525.

H. Kippin, 'European Union Policy Integration and Democracy Building in Africa: Is There Hope for the Future?', *Institute for Democracy and Electoral Admittance* (2009) 3-21.

¹⁵ B. Charbonneau, 'France, Europe and the new interventionism in Africa', 280.

¹⁶ Charbonneau, 'France, Europe and the new interventionism in Africa', 280.

eigen veiligheid, handelsrelaties, prestige en het promoten van vrede (zonder al te veel risico).¹⁷ Dezelfde factoren die Gegout voor de lidstaten identificeert, kunnen ook op de EU als een geheel worden toegepast. Inmiddels is de EU meer dan slechts een optelsom van alle lidstaten en kan de EU als actor op zichzelf gezien worden met eigen belangen, hoe diffuus deze soms ook kunnen zijn.¹⁸ Uiteraard is het onderbrengen van Franse en Europese belangen in vier afgebakende categorieën een provisorische manier om inzicht te krijgen in de uiteenlopende en overlappende motieven van Frankrijk en de EU. Vaak zullen belangen niet eenduidig onder één van de vier categorieën van Gegout vallen of lopen belangen en categorieën in elkaar over. Toch biedt de categorisering van Gegout handvaten om de belangen van Frankrijk en de EU te analyseren en te vergelijken. In geval van twijfel onder welke categorie belangen van Frankrijk of de EU vallen, is er een weloverwogen afweging gemaakt om het belang zo goed mogelijk onder te brengen in een categorie. Eenmaal is er een aparte categorie toegevoegd aan de vier categorieën van Gegout.

In dit onderzoekspaper wordt aan de hand van twee case-studies onderzocht hoe de verhoudingen tussen Frankrijk en de EU liggen op het gebied van interventies in Afrika. Door systematisch de belangen van Frankrijk en de EU te analyseren, wordt duidelijk in hoeverre Franse belangen in Afrika overeenkomen met de EU en in hoeverre Frans beleid in Afrika binnen het kader van de EU past. Hierbij wordt onderzocht in hoeverre Frankrijk haar beleid aanpast aan de EU en in hoeverre Frankrijk het ontwikkelingsbeleid van de EU naar haar hand weet te zetten. Allereerst zal er een korte schets worden gegeven van Frans buitenlandbeleid in Afrika sinds de jaren 90. Dan volgen er twee case-studies waarin de belangen van respectievelijk Frankrijk en de EU in Tsjaad en Mali worden geanalyseerd. Hierna zullen de resultaten met elkaar vergeleken worden en kunnen er uitspraken gedaan worden over de coherentie van Frans en Europees ontwikkelingsbeleid in Afrika.

H1. Van *bad cop* naar *good cop*; Frans beleid in Afrika sinds 1990

Aan het begin van de jaren '90 werden de banden van Frankrijk met haar voormalige koloniën op scherp gezet. De Koude Oorlog was beëindigd en de samenwerking tussen Frankrijk en Amerika in Afrika was niet langer noodzakelijk. Sterker nog, Amerika werd ineens een rivaal van Frankrijk op het Afrikaanse continent. Terwijl Frankrijk een steeds slechter imago begon te verwerven in Afrika, profileerde Amerika zich als een frisse wind die democratie en mensenrechten propageerde in

---

¹⁷ C. Gegout, 'EU Conflict Management in Africa: The Limits of an International Actor', *Ethnopolitics*, 8 (2009) 403-416, 408.

¹⁸ G.R. Olsen, 'The EU and military conflict Management in Africa; For the good of Africa or Europe?', *International Peacekeeping* 16 (2009) 245-260, 248.

Afrika.¹⁹ Frankrijk, dat deel van haar politieke status had verworven door als tussenpersoon van veel Afrikaanse landen met de rest van de wereld te fungeren, zag langzaam haar machtspositie in Afrika afbrokkelen. De *grandeur* van Frankrijk, dat sinds De Gaulle mede werd ontleend aan de speciale relatie tussen Frankrijk en Afrika, kwam op het spel te staan. Het werd daarom steeds belangrijker voor Frankrijk om pro-Franse elites in Afrika te steunen om op deze manier haar internationale status te verdedigen. Een voorbeeld hiervan is de steun aan de pro-Franse Rwandese regering tot diep in de Rwandese genocide. Door deze steun kwam de hypocrisie van het Franse buitenlandbeleid in Afrika pijnlijk aan het licht. Terwijl Frankrijk mensenrechten en democratisering op het Afrikaanse continent propageerde, steunde Frankrijk tegelijkertijd openlijk een regime dat mensenrechten schond.²⁰ Deze steun zou later zwaar bekritiseerd worden op zowel nationaal als internationaal niveau en werd daardoor één van de meest bepalende gebeurtenissen voor Franse beleidshervormingen in Afrika.

Na het einde van de Koude Oorlog ontstond er ook in Frankrijk zelf meer onvrede over de rol van Frankrijk in Afrika. Begin jaren '90 uitten een aantal Franse politieke adviseurs kritiek op de Franse aanpak in Afrika. Één van deze politieke adviseurs, Erik Arnoult, noemde Frans beleid in Afrika 'een grote mislukking'.²¹ Ook de minister voor Frans-Afrikaanse samenwerking, Jan Pierre Cot, en de minister van defensie, Pierre Jox, vonden het nodig dat de Frans-Afrikaanse relaties drastisch hervormd werden.²² Op dat moment bestond de relatie tussen Frankrijk en haar voormalige koloniën uit een groot netwerk van instituties en projecten die speciaal waren opgezet om de politieke, economische en culturele banden te handhaven.²³ Een groot deel van dit netwerk was afhankelijk van persoonlijke relaties en werkte op die manier corruptie in de hand. Zoals Henry Kippin, Oost-Afrika specialist, in zijn onderzoek voor het Institute for Democratic and Electoral Assistance schreef, was dit netwerk amper democratisch en transparant te noemen:

---

¹⁹ Schraeder, 'Cold War to Cold Peace' 409.

²⁰ X. Renou, 'A new French Policy for Africa?', *Journal of Contemporary African Studies* 20 (2002) 5-27, 12.

²¹ J. Attali, *Verbatim III Chronique des années 1988-1991* (Paris 1995) 472. Zoals geciteerd in R. Utley, 'Not to do less, but to do better...': French Military Policy in Africa', *International Affairs* 78 (2002) 129-146, 131.

²² R. Utley, 'Not to do less, but to do better...': French Military Policy in Africa', *International Affairs* 78 (2002) 131.

²³ Utley, 'Not to do less, but to do better...', 138.

The development of dense ties between French and Francophone African elites, for example, can hardly be said to have advanced the cause of democracy in the countries concerned. In some cases, these relationships stunted new governments and repressed groundswells of popular opinion, looking to maintain networks of privilege through political patronage.²⁴

Bovendien was dit netwerk, dat deels gebaseerd was op militaire steun van Frankrijk, amper houdbaar door de vele interne en regionale conflicten in de jaren '90 in Afrika. President Chirac voerde tussen 1997 en 2002 bezuinigingen door op gebied van defensie en dit betekende dat ook de Franse troepenmachten in Afrika kleiner moest worden. Het werd hierdoor steeds moeilijker voor Frankrijk om de rol van Frankrijk als *gendarme* van Afrika te blijven vervullen. Mede hierdoor zag Frankrijk zich genoodzaakt om een multilaterale koers te kiezen voor beleid met betrekking tot Afrika.²⁵

Dit was in het kader van beleidscoherentie goed nieuws voor de Europese Unie. Frans beleid in Afrika werd namelijk eerder gezien als sterk gericht op de eigen belangen en weinig overeenstemmend met de rest van de EU. Vanaf het einde van de jaren 90 heeft Frankrijk echter meerdere malen laten weten dat zij het beleid in Afrika beter aan zal passen aan de EU.²⁶ Aan het begin van het nieuwe millennium werd deze belofte meteen op de proef gesteld. In 2000 werd namelijk de overeenkomst van Cotonou ondertekend door de EU en de ACS-landen. In de overeenkomst werden ondermeer afspraken vastgelegd over armoedebestrijding, ontwikkelingshulp, het tegengaan van corruptie en het promoten van mensenrechten. De overeenkomst van Cotonou is de opvolger van vier eerdere overeenkomsten van Lomé, die sinds 1975 zijn ondertekend door Europese lidstaten en ACS-landen. De focus komt naast economie en vrijhandel steeds meer op mensenrechten, duurzame ontwikkeling en good governance te liggen, een trend die zich vanaf 1995 binnen dit samenwerkingsverband heeft ingezet.²⁷ Door het ondertekenen van de overeenkomst van Cotonou in 2000 committeerden alle Europese lidstaten, inclusief Frankrijk, zich aan de richtlijnen die in de overeenkomst zijn opgesteld. De overeenkomst vormt een leidraad voor alle betrokken partijen om een coherent en op elkaar afgestemd beleid te voeren met betrekking tot economische samenwerking en ontwikkelingssamenwerking.

---

²⁴ Kippin, 'European Union Policy Integration and Democracy Building in Africa', 10.

²⁵ A. Hansen, 'Background: The French Military in Africa', *The New York Times* 09-02-2007.

²⁶ A. Mehler, 'Eternal Plight: France in Search of a new Africa Policy', *Der Spiegel*, 11-04-2008.

²⁷ European Commission, 'From Lomé I to IV' http://ec.europa.eu/europeaid/where/acp/overview/lome-convention/lomeitoiv_en.htm (02-06-2014).

De overeenkomst van Cotonou kwam, na alle ophef over Frans buitenlandbeleid in Afrika van de jaren '90, op een goed moment. Het was de Franse regering duidelijk geworden dat haar buitenlandbeleid drastisch moest worden aangepast. Met de overeenkomst van Cotonou kreeg Frankrijk een kans om zichzelf en haar voorgenomen veranderingen te bewijzen. Sinds Cotonou heeft de Franse regering haar best gedaan om zich af te zetten tegen het koloniale verleden in Afrika om zodoende de banden met haar voormalige koloniën te normaliseren. Zo hebben Franse presidenten na Cotonou meerdere statements gemaakt waarin zij publiekelijk afstand namen van de politieke verhoudingen uit het verleden:

D'abord, cette relation doit être plus transparente. Il nous faut la débarrasser des réseaux d'un autre temps, des émissaires officieux qui n'ont d'autre mandat que celui qu'ils s'inventent. Le fonctionnement normal des institutions politiques et diplomatiques doit prévaloir sur les circuits officieux qui ont fait tant de mal par le passé.²⁸

Dit kondigde Nicolas Sarkozy aan in een speech die hij in Cotonou hield in 2006, zes jaar nadat het de overeenkomst van Cotonou was ondertekend. Zijn opvolger, Francois Hollande, ging op 6 december 2013 nog verder:

But times have changed. Relationships can no longer be what they have been in the past. I have on several occasions, wherever I have been in Africa, said that a new era is dawning, that Africa needed full control of its destiny and that to achieve that, it needed to ensure its security itself - yes, itself.²⁹

Inderdaad zijn er concrete veranderingen te zien in het Franse defensiebeleid met betrekking tot Afrika. Waar Frankrijk in de jaren '90 talloze keren zelfstandig heeft ingegrepen in Afrikaanse conflicten, zonder veel rekening te houden met overkoepelende veiligheidsstructuren, wordt er nu voor een voorzichtigere tactiek gekozen. Franse interventies in Afrika vinden sinds 2000 steeds meer plaats binnen een multilateraal kader hetzij binnen de EU, hetzij binnen de NAVO of de VN. Voorbeelden hiervan zijn Europese crisis management missies naar Congo, Tsjaad, Somalië, Mali en de Centraal Afrikaanse Republiek. Dit grotere draagvlak zorgt voor een legitimering van de

---

²⁸ N. Sarkozy, Declaration de M. Nicolas Sarkozy ministre de l'intérieur et de l'aménagement du territoire, sur la démocratie au Bénin et sur l'établissement de nouvelles relations entre la France et l'Afrique, Cotonou (Versie: 19 mei 2006) <http://discours.vie-publique.fr/notices/063001811.html> (17-06-2014).

²⁹ F. Hollande, speech bij de Elysée top over vrede en veiligheid in Afrika, (Versie: 6 december 2013) <http://www.voltairenet.org/article181473.html> (16-06-2014).

Frans defensiepolitiek in Afrika. Omdat er een duidelijke verandering te zien is in Frans beleid en retoriek na 2000, wordt Cotonou in dit onderzoek als omslag punt genomen.

Zoals Charbonneau beschrijft is het van belang om er rekening mee te houden dat de totstandkoming van Europees beleid een dynamisch proces is waarin de EU en haar lidstaten elkaar beïnvloeden.³⁰ Frankrijk, één van de invloedrijkste landen binnen de EU, heeft zelf ook invloed op het uiteindelijke beleid van de EU in Afrika. Zo heeft Frankrijk na 2000 meerdere malen Afrikaanse conflicten op de Europese agenda gezet en het voortouw genomen in Europese interventies in Afrika. Daarbij heeft Frankrijk ook zelfstandig enkele vredesoperaties uitgevoerd. Wanneer er vanuit wordt gegaan dat het multilaterale kader van de EU een Franse interventie in Afrika legitimeert, is het te beargumenteren dat naarmate Frankrijk de EU meer beïnvloedt in haar buitenlandbeleid in Afrika, de legitimering door het multilaterale kader van de EU afneemt. Frankrijk legitimeert op die manier namelijk haar eigen beleid doormiddel van de EU. De EU is op die manier slechts een instrument voor de Franse regering om haar belangen in Afrika te blijven behartigen. Door twee case-studies van een Franse interventie in Afrika na 2000 te onderzoeken en de belangen van zowel Frankrijk als de EU hierin te analyseren, kan de wisselwerking tussen Frans en Europees beleid in Afrika verder onderzocht worden.

H2 De Europese interventie in Tsjaad

Sinds Tsjaad in de jaren 60 van de vorige eeuw onafhankelijk werd verklaard, wordt het land verscheurd door interne en regionale conflicten. In de jaren '90 greep Idriss Déby de macht middels een militaire coup en brak er een periode aan van relatieve stabiliteit. Déby werd gesteund door Frankrijk dat, volgens de Franse krant Le Figaro, deze staatsgreep grotendeels mogelijk had gemaakt.³¹ Vanaf 2000 begon Tsjaad grote hoeveelheden olie te exporteren. Van de opbrengsten zag de bevolking echter weinig terug; Tsjaad is tot op heden één van de laagst scorende landen op de Global Development Index.³² President Déby gebruikte een groot deel van de olieopbrengsten om militie te bewapenen. Sinds 2000 stegen de overheidsuitgaven aan defensie met 663 procent.³³

---

³⁰ Charbonneau, 'France, Europe and the new interventionism in Africa', 280.

³¹ Le Figaro, 'Paris Supports President Idriss Déby,' (versie 15-10-2007) http://www.lefigaro.fr/debats/2006/04/18/01005-20060418ARTWWW90303-paris_supports_president_idriss_deby.php (02-06-2014).

³² United Nations Development Programme, 'Human Development Report 2013' http://hdr.undp.org/sites/default/files/reports/14/hdr2013_en_complete.pdf (08-06-2014), 143.

³³ L. Guesnet, 'Oil conflict and military expenditure: The Chad example', *Stockholm International Peace Research Institute* <http://www.sipri.org/research/armaments/milex/ICES2013/papers/archive/guesnet-oil-conflict-military-expenditure-chad> (08-06-2014) 1.

Toch bleef Frankrijk het regime van Déby in de jaren voorafgaande aan het conflict steunen. Zo heeft Frankrijk meerdere malen directe of indirecte militaire hulp geboden aan Déby om hem aan de macht te houden.³⁴ In 2005 ontstonden nieuwe rebellenbewegingen in West Sudan, die aanvallen pleegden in het oosten van Tsjaad. Deze rebellengroep wilde de regering omverwerpen en werd gesteund door de Sudanese regering.³⁵ Andersom vielen ook rebellen Sudan in vanuit Tsjaad. De regeringsleiders van beide landen beschuldigden elkaar er terecht van dat zij de rebellen steunden aan hun zijde van de grens.³⁶ De rebellen groepen opereerden in het grensgebied van Tsjaad en Sudan en pleegde in beide landen aanvallen. Hierdoor vloeiden etnische conflicten in de regio over in regionale conflicten, met een grote stroom vluchtelingen tot gevolg. Ruim 200.000 Sudanese vluchtelingen en 150.000 ontheemden Tsjadiërs zochten onderdak in vluchtelingenkampen in Tsjaad, op slechts 60 km van de Sudanese grens.³⁷

In 2006 bracht Frankrijk de situatie in Tsjaad onder de aandacht in de veiligheidsraad van de Verenigde Naties. Dit leidde tot resolutie 1706 op 13 augustus 2006, waarin voor het eerst de mogelijkheid werd genoemd om een veiligheidsoperatie in Tsjaad te starten.³⁸ Ruim een jaar later kwam er inderdaad een VN veiligheidsmissie in Tsjaad tot stand. De missie was een humanitaire missie en had tot doel om de grote aantallen vluchtelingen en ontheemden humanitaire hulp te bieden. Onderdeel van de missie was onder andere een militaire missie onder de vlag van de EU, met als grootste bijdrager Frankrijk.

Franse belangen bij de interventie in Tsjaad

Veiligheid

Franse staatsburgers werden niet direct bedreigd door de situatie in Tsjaad. Wel moest Frankrijk ingrijpen op basis van militaire afspraken met Tsjaad die terug zijn te voeren tot vlak na de onafhankelijkheidsverklaring van Tsjaad. Deze afspraken verplichten Frankrijk om Tsjaad te

---

³⁴ B. Charbonneau, 'What Is So Special about the European Union? EU-UN Cooperation in Crisis Management in Africa', *International peacekeeping* 16 (2009) 546-561, 556.

³⁵ J. Giroux, D. Lanz, en D. Sguaitamatti, 'The tormented triangle: The Regionalization of Conflict in Sudan, Chad and the Central African Republic' *Crisis State Research Centre* (2009) 1-26, 1.

³⁶ F. Arteaga, 'The Chad Conflict, United Nations (MINURCAT) and the European Union (EUFOR)', *Real Instituto Elcano* (2008) 1-9, 1.

³⁷ Arteaga, 'The Chad Conflict, United Nations (MINURCAT) and the European Union (EUFOR)', 2.

³⁸ P. Berg, 'EUFOR Tchad/RCA: The EU Serving French Interests' *Stichtung Wissenschaft und Politik* (2009) 57-69, 58.

beschermen tegen rebellen en aanvallen van buiten af.³⁹ Sarkozy probeerde zich af te zetten tegen deze decennia oude afspraken in een speech in Zuid-Afrika, waarin hij dit soort overeenkomsten gedateerd noemde.⁴⁰ Toch had Frankrijk nog wel de verplichting om te reageren op de rebellen in Tsjaad die de zittende regering dreigden af te zetten. In een geclassificeerd document van de Amerikaanse ambassade in Parijs van oktober 2008 dat op Wikileaks is gepubliceerd, staat het volgende

The French are indeed in a sense "prisoners of Chad" in that there is a significant gap between concrete French interests inside Chad and the amount of political and financial capital they are willing to invest.⁴¹

Hiermee wordt bedoeld op de situatie waarin Frankrijk zich verplicht zag om op de basis van historische verdragen in te grijpen in Tsjaad, terwijl er eigenlijk relatief weinig belangen voor Frankrijk in het spel waren.

Toch was de situatie in Tsjaad indirect wel belangrijk voor de Franse veiligheid. De Franse overheid gebruikte Tsjaad namelijk als trainingsgrond voor militaire missies. Zo werden soldaten die naar Afghanistan uitgezonden werden, eerst getraind in Tsjaad. Bovendien had Frankrijk door de jaren heen een belangrijk inlichtingennetwerk in Tsjaad opgebouwd, waarvan onder andere gebruik werd gemaakt in de *war on terror*.⁴² Daarbij komt nog dat Frankrijk sowieso al 1200 soldaten gestationeerd had in een militaire basis in Tsjaad. De soldaten waren daar om Franse expats te beschermen, om economische belangen van Frankrijk te beschermen en om het leger van Déby te helpen.⁴³

---

³⁹ K.F. Hansen, 'Chad's relations with Libya, Sudan, France and the U.S.', *Norwegian Peacebuilding Resource Centre* (Versie: 15-04-2011) <http://www.peacebuilding.no/layout/set/print/Regions/Africa/Publications/Chad-s-relations-with-Libya-Sudan-France-and-the-US> (08-06-2014).

⁴⁰ N. Sarkozy, speech in Kaapstad, Zuid-Afrika, 28-02-2008 (versie: 28-02-2008) <http://www.ambafrance-uk.org/President-Sarkozy-s-speech-to-the> (08-06-2014).

⁴¹ A. Young, 'Chad: continued high French engagement is key to Chad's stability and the international community's goals in Chad and for Darfur exodus' 08Paris1936_a (versie:21-10-2008) https://wikileaks.org/plusd/cables/08PARIS1936_a.html (11-06-2014).

⁴² Hansen, 'Chad's relations with Libya, Sudan, France and the U.S.', 7.

⁴³ A. Hansen, 'The French Military in Africa', *Council on Foreign Relations* (Versie: 08-02-2008) <http://www.cfr.org/france/french-military-africa/p12578> (11-06-2014).

Ondanks dat de Franse veiligheid niet direct in gevaar werd gebracht door de rebellen in Tsjaad, zou een uitbreiding van het conflict de regio verder kunnen destabiliseren. Dit zou op de lange termijn veel grotere gevolgen hebben voor Frankrijk en Franse belangen in gevaar brengen.⁴⁴

Handelsrelaties

Tsjaad is economisch niet erg belangrijk voor Frankrijk. Slechts tussen de 0.02% en 0.04% van de Franse export gaat naar Tsjaad.⁴⁵ Toch is Frankrijk andersom wel één van de belangrijkste handelspartners voor Tsjaad. Tsjaad is een groeiende economie en ervaart export overschotten sinds het op grote schaal olie is gaan exporteren. Bovendien zijn er recentelijk goud- en uraniumreserves gevonden in de bodem van Tsjaad.⁴⁶ Ondanks dat Tsjaad nu geen belangrijke handelspartner van Frankrijk is, zou Tsjaad hierdoor in de toekomst een belangrijkere rol voor Frankrijk kunnen gaan spelen. “The humanitarian aim seemed to make sense when French colleagues explained it, but plenty of listeners feared it might really be all about oil contracts,”⁴⁷ bekende een diplomaat die werd geïnterviewd over de EU-missie naar Tsjaad voor het blad *The Economist*. In 2007 sloot Déby een contract met China waarin het de exclusieve rechten kreeg om een groot gebied van oliereserves te exploiteren.⁴⁸ Wellicht voelde Frankrijk hiermee de hete adem van China in de nek in de strijd om invloed op het Afrikaanse continent.

De handelsbelangen in Tsjaad zelf waren dus niet van primair belang in de overwegingen van Frankrijk om de militaire missie in Tsjaad door te drukken in de EU. Toch is het belangrijk om niet te vergeten dat veel buurlanden van Tsjaad, zoals Niger, Nigeria, Libië en Sudan ook belangrijke grondstoffenreserves hebben⁴⁹. Wanneer de situatie in Tsjaad en Sudan niet onder controle werd gebracht, had het lokale conflict wellicht kunnen escaleren tot een regionaal conflict, waarbij de toegang tot de grondstoffen van de gehele regio onzeker zou worden.

---

⁴⁴ Young, 'Chad: continued high French engagement is key to Chad's stability and the international community's goals in Chad and for Darfur exodus'.

⁴⁵ Hansen, 'Chad's relations with Libya, Sudan, France and the U.S.', 7.

⁴⁶ Trading Economics, 'Chad Balance of Trade' <http://www.tradingeconomics.com/chad/balance-of-trade> (08-06-2014).

⁴⁷ The Economist 'Colonial Baggage' (versie: 07-02-2008) <http://www.economist.com/node/10640856> (11-06-2014).

⁴⁸ R. Besliu, 'Chad: How China Created an African Power', (versie: 26-12-2013) <http://www.theglobalist.com/chad-china-created-african-power/> (11-06-2014).

⁴⁹ Der Spiegel, 'The World from Berlin: Is the EU Chad Mission a Camouflage for French interests?' (versie: 29-01-2008) <http://www.spiegel.de/international/germany/the-world-from-berlin-is-the-eu-chad-mission-a-camouflage-for-french-interests-a-531792.html> (11-06-2014).

Prestige

Één van de meest prominente redenen voor Frankrijk om actie te ondernemen in Tsjaad was de binnenlandse politieke situatie in Frankrijk. De crisis in Sudan was tijdens de presidentiële campagnes van 2007 in Frankrijk een belangrijk punt op de agenda geworden. Doordat de crisis in Sudan op dat moment veel aandacht kreeg van het Franse volk, hadden alle belangrijke kandidaten in hun campagne opgenomen dat zij actie zouden ondernemen in Sudan wanneer zij president zouden worden.⁵⁰

Toen Sarkozy was aangetreden als president maakt hij de tactische keuze om Bernard Kouchner als zijn minister van buitenlandse zaken aan te stellen. Kouchner was bekend als mede-oprichter van Artsen zonder grenzen en geliefd om zijn ideeën over humanitaire hulpverlening. Kouchner pakte de casus Sudan snel op, maar uit de gesprekken met andere lidstaten en met NGO's in Sudan kwam echter naar voren dat het helemaal geen goed idee was om in te grijpen in Sudan zonder toestemming van de Sudanese regering. Een ongeoorloofde missie in Sudan zou de humanitaire situatie in dat geval alleen maar verslechteren.⁵¹ Wel kon de Franse overheid een humanitaire missie in Tsjaad overwegen, waar grote aantallen Sudanese vluchtelingen onderkomen hadden gezocht. Kouchner sprak met president Déby over dit idee en samen kwamen zij uiteindelijk tot de compromis dat er een humanitaire missie plaats mocht vinden, mits de militaire component van de missie door Europa zou worden geleid. Parijs stemde hier, tot ongenoegen van sommige lidstaten, mee in. Niet alle lidstaten waren namelijk overtuigd van het nut en het doel van de missie. In Duitsland waren er bijvoorbeeld sceptici die geloofden dat er meer dan humanitaire intenties achter het voorstel van Frankrijk zat. Ook vreesde Duitsland ervoor dat zij met deze missie midden in het gewapende conflict terecht zou komen tussen de regering van Déby en de rebellen.⁵²

Een ander belangrijk punt is dat Frankrijk in 2007 net het voorzitterschap van de EU toebedeeld had gekregen. Voor Frankrijk was de missie in Tsjaad een uitgelezen kans om leiderschap op Europees niveau te tonen.⁵³

---

⁵⁰ D. Lanz, 'EUFOR Chad/CAR: A Regional Solution for a regional Problem?', in: W. Feichtinger (ed.), *EUFOR Tchad/RCA: revisited* (2011) 35-59, 47.

⁵¹ B. Pohl, 'To What Ends? Governmental Interests and European (non-)Intervention in Chad and the Democratic Republic of Congo,' *Cooperation and Conflict* (2013) 1-22, 8.

⁵² Der Spiegel, 'The World from Berlin: Is the EU Chad Mission a Camouflage for French interests?'

⁵³ R. Marchal, 'An Assessment of EUFOR Chad/CAR', in: W. Feichtinger (ed.), *EUFOR Tchad/RCA: revisited* (2011) 19-35, 24.

Vrede promoten

De Franse regering heeft de missie in Tsjaad altijd als neutrale humanitaire interventie gepromoot onder het Franse volk, in de EU en in de VN. Toch stelden veel critici hun vraagtekens bij de humanitaire intenties van Frankrijk.⁵⁴ Frankrijk steunde immers al jaren het zwaar corrupte regime van Déby door het leveren van wapens en inlichtingen aan het leger van Tsjaad. Frankrijk leverde verreweg de meeste troepen voor de missie in Tsjaad, maar Frankrijk had wel al 1200 soldaten in het land gestationeerd en was volgens oude overeenkomsten verplicht Déby te helpen. Voor Frankrijk was het relatief voordelig om een multilaterale missie in Tsjaad te organiseren zodat kosten van logistiek en mankrachten verdeeld werden onder meerdere actoren.

Historische verbanden

De bovenstaande factoren van Gegout zijn behulpzaam om de Franse motieven en belangen bij een missie in Tsjaad te doorgronden. Toch is er een factor die ik zou willen toevoegen voor deze specifieke casus. Zoals de hierboven genoemde Amerikaanse ambassade in Parijs vaststelde, is de moeite en het geld dat Frankrijk in de missie in Tsjaad heeft gestoken haast niet puur vanuit het realisme te verklaren. Ronald Marchal, onderzoeker bij het centrum voor internationale studies en onderzoek in Parijs, zegt hierover het volgende:

French interests in Chad are not so clearly strategic that they could explain the support the Chadian President enjoyed in Paris. One may list a number of reasons, but none of them is convincing by itself. It could also be the willingness to continue a traditional stance.⁵⁵

De interventie in Tsjaad was niet alleen op directe Franse belangen gestoeld, maar ook op een historische relatie die zijn oorsprong in de koloniale tijd vindt. Een deel van het belang van de interventie in Tsjaad is te verklaren door de Franse relaties en oude afspraken met de regeringen van Tsjaad, waarin zij hebben vast gelegd dat zij de regering zouden steunen tegen rebellen. Een andere component is wellicht sentimenteler. Zoals Marchal zegt; het niet willen verlaten van een traditioneel standpunt. Of de behoefte om de culturele invloed van Frankrijk in Afrika te handhaven. Hierbij is Tsjaad een gevoelige casus, omdat de Franse taal in Tsjaad al sinds de jaren '80 moet concurreren met de andere officiële taal; Arabisch.⁵⁶

---

⁵⁴ Der Spiegel, 'The World from Berlin: Is the EU Chad Mission a Camouflage for French interests?'

⁵⁵ Marchal, 'An Assessment of EUFOR Chad/CAR', 22.

⁵⁶ Hansen, 'Chad's relations with Libya, Sudan, France and the U.S.', 8.

Europese belangen bij de interventie in Tsjaad

Veiligheid

Er was geen directe veiligheidsdreiging van het conflict in Tsjaad voor de EU en haar staatsburgers. Hoogstens nam het gevaar voor de Europese expats in Tsjaad toe tijdens de gevechten tussen rebellen en de regering van Déby. Toch was een mogelijk gevolg van de omverwerping van het régime van Déby dat er een machtsvacuüm zou ontstaan in Tsjaad. Dit zou kunnen zorgen voor een staat van wetteloosheid, wat een vruchtbare bodem betekent voor smokkelnetwerken, mensenhandel en terroristische groeperingen. Een vergelijkbare situatie deed zich een aantal jaar later voor in het Noorden van Mali. De Sahel regio, waarvan ook Tsjaad deel uitmaakt, is hoe dan ook een belangrijk onderwerp op de Europese veiligheidsagenda. Uit het strategiedocument van de EU voor de Sahel kan echter wel worden opgemaakt dat Tsjaad een ondergeschikte rol speelt op deze agenda.⁵⁷ Veiligheid wordt dan ook niet genoemd als reden voor de missie in Tsjaad in de Factsheet on EUfor Tchad, die te vinden is op de website van de EU.⁵⁸

Handelsrelaties

Voor de EU waren de handelsrelaties met Tsjaad rond de tijd van de humanitaire missie verwaarloosbaar. In 2006 stond Tsjaad op de 144ste plaats als import-partner van de EU en op de 136ste plaats als export partner van de EU.⁵⁹ Alleen Frankrijk had binnen de EU nog enigszins benoembare handelsrelaties met Tsjaad, maar zoals hier boven beschreven was Tsjaad ook voor Frankrijk economisch gezien niet erg belangrijk. Ondanks dat er olievelden werden geëxploiteerd in Tsjaad ging het grootste deel van de olie naar de Verenigde Staten.⁶⁰

Prestige

---

⁵⁷ European Union External Action Service, 'Strategy for Security and Development in the Sahel', http://www.eeas.europa.eu/africa/docs/sahel_strategy_en.pdf (02-06-2014).

⁵⁸ European Union, 'EU Military Operation in Eastern Chad and North Eastern Central African Republic' (versie: maart 2009) http://www.eeas.europa.eu/csdp/missions-and-operations/eufor-tchad-rca/pdf/01032009_factsheet_eufor-tchad-rca_en.pdf (11-06-2014).

⁵⁹ European Commission, 'European Union, Trade in Goods with Chad' (versie: januari 2013) http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113365.pdf (08-06-2014), 2.

⁶⁰ Trading Economics, 'Chad's Balance of Trade' <http://www.tradingeconomics.com/chad/balance-of-trade> (08-06-2014).

Zowel veiligheid als handelsbelangen hebben dus amper een rol gespeeld bij de totstandkoming van EUfor Tchad. Welke redenen hadden de andere Europese lidstaten dan om akkoord te gaan met deze missie in Tsjaad? Frankrijk speelde slim in op het Europese sentiment. Het gevoel heerste onder de lidstaten dat het tijd werd voor een nieuwe missie binnen het gemeenschappelijke Europese Veiligheids- en Defensiebeleid.⁶¹ EUfor Tchad werd door een Europese minister het "schoolvoorbeeld" genoemd van het type missie waar de EU haar specialiteit van wilde maken.⁶² Om de geloofwaardigheid van de EU als defensiemacht te waarborgen, moest de EU daarom haast wel akkoord gaan met de missie.

Bovendien was de missie in Tsjaad een kans voor de EU om zich te bewijzen als internationale actor. Waar de missie van de VN in Darfur (UNMID) was mislukt, zou de EU kunnen laten zien dat het haar wel zou lukken om een succesvolle veiligheidsmissie uit te voeren in hetzelfde gebied.⁶³ Dat de missie in wezen maar weinig met Darfur te maken had, werd hierbij voor het gemak genegeerd. De hoge vertegenwoordiger voor het Gemeenschappelijk Buitenlandse- en Veiligheidsbeleid van de EU ten tijden van EUfor Tchad, Javier Solana, maakt het statement in de pers dat de missie in Tsjaad "zonder enige twijfel zou bijdragen aan een oplossing voor het conflict in Darfur".⁶⁴

De militaire operatie in Tsjaad was voor de EU de eerste in zijn soort. Nog nooit had de EU zo'n complexe en veeleisende missie op poten gezet. Het gebrek aan infrastructurele voorzieningen en schoon drinkwater in Tsjaad in combinatie met de grote aantallen manschappen zorgde ervoor dat de logistieke dimensie van de missie enorm lastig was. Na afloop van de missie schrijft dezelfde hoge vertegenwoordiger van de EU een artikel voor de Irish time waarin hij claimt dat EUfor Tchad de geloofwaardigheid van de militaire capaciteiten van de EU heeft bevestigd.⁶⁵

First this operation demonstrated how the EU has become a global provider of security and stability. At the request of the UN security council we deployed EUfor quickly and decisively in order to stop the violence against civilians and to protect refugees and displaced persons in Chad and the Central African Republic resulting from the crisis in Darfur . . . Third we affirmed the credibility of our military capability. At 3,700 troops this is the largest EU military operation and perhaps the most demanding to date.

---

⁶¹ Charbonneau, 'What is so Special about the European Union?', 556-557.

⁶² Der Spiegel, 'The World from Berlin: Is the EU Chad Mission a Camouflage for French interests?'

⁶³ Berg, P. 'EUFOR Tchad/RCA: The EU Serving French Interests', 62.

⁶⁴ Ibidem, 62.

⁶⁵ J. Solana, 'Chad Mission Shows EU is Effective in Giving Stability', *Irish Times*, (Versie:13-03-2009) <http://www.irishtimes.com/newspaper/opinion/2009/0313/1224242794854.html>. (13-06-2014).

Kortom, één van de belangrijkste redenen voor de Europese lidstaten om in te stemmen met de EUfor Tchad missie was het profileren van de EU als internationale actor op het gebied van veiligheid en defensie.

Vrede promoten

De EU profileert zichzelf als morele actor op het wereldtoneel.⁶⁶ In een schrijnende humanitaire situatie, zoals in Darfur, zou een interventie vanuit de EU dan ook niet misstaan. Frankrijk plaatste door haar overeenkomst met Déby de EU in een situatie, waarin zij voor het blok werden gezet om in te grijpen in Tsjaad. De lidstaten hebben waarschijnlijk ingestemd met de EUfor/Tchad missie, om het imago van de EU als ethische grootmacht hoog te houden.⁶⁷ Het niet instemmen met deze humanitaire interventie zou afgedaan hebben aan de geloofwaardigheid van de EU als morele actor.

Door het conflict in Sudan was, net zoals in Frankrijk, ook binnen de EU een maatschappelijke verontwaardiging over de situatie in Darfur.⁶⁸ Ondanks dat de lidstaten met de interventie in hadden gestemd, was er een groot gebrek aan betrokkenheid bij de lidstaten. Maar weinig lidstaten stelden middelen beschikbaar voor de missie. Dit doet vermoeden dat lidstaten met name hebben ingestemd om een signaal van betrokkenheid af te geven aan de verontwaardigde Europese samenleving en niet zozeer om het probleem in Darfur en Tsjaad echt op te lossen.⁶⁹ Dit was bovendien bijna onmogelijk met het mandaat voor de missie. Er was binnen de missie geen ruimte om de oorzaak van het conflict aan te pakken, maar slechts voor tijdelijke hulpverlening.

Vergelijking van de belangen van Frankrijk en van de EU in Tsjaad

Zowel Frankrijk als de EU hadden geen directe veiligheidsbelangen bij het conflict in Tsjaad. Wel moest Frankrijk ingrijpen op basis van oude verdragen met Tsjaad. Tsjaad was militair gezien een strategische basis voor manschappen in Afrika en Frankrijk had hier dan ook al 1200 manschappen gestationeerd. Voor de EU was de missie in Tsjaad met name complex en gevaarlijk.

Frankrijk en de EU hadden allebei geen aanmerkelijk handelsbelang in Tsjaad. Wel was Frankrijk voor Tsjaad één van de belangrijkste handelspartners. Buurlanden van Tsjaad waren economisch gezien wel interessant voor beide partijen.

---

⁶⁶ Olsen, 'The EU and military conflict Management in Africa', 249.

⁶⁷ Ibidem, 256.

⁶⁸ Lanz, 'EUFOR Chad/CAR: A Regional Solution for a regional Problem?', 49.

⁶⁹ Pohl, 'To What Ends?', 12.

Prestige was voor Frankrijk en de EU een belangrijke factor om in te vallen. In Frankrijk wilde kersverse president Sarkozy zijn verkiezingsbeloftes nakomen. Europa wilde de wereld laten zien dat Europa's veiligheids- en defensiebeleid wel degelijk iets was om rekening mee te houden door de complexe missie in Tsjaad uit te voeren.

Voor Frankrijk was het multilaterale kader een relatief goedkope manier om in Tsjaad te interveniëren, omdat de kosten gedeeld konden worden tussen de lidstaten. (Al heeft Frankrijk het grootste deel van de missie gefinancierd.) Voor Europa was deze humanitaire interventie een manier om zichzelf te profileren als morele actor, die voor *good governance* en mensenrechten vecht.

H3 De Franse interventie en de EU trainingsmissie in Mali

Op 11 januari 2013 intervenueerde Frankrijk in Mali. Het conflict in Mali ontstond iets minder dan een jaar daarvoor, doordat de separatistische beweging van Touareg rebellen steden in Noord Mali binnenviel. Het leger vond dat de toenmalige regering onder leiding van Touré te zwak optrad tegen de rebellen en pleegde een militaire staatsgreep. In korte tijd escaleerde het conflict en de Touareg rebellen wonnen snel terrein. Ondertussen werd de strijd van de Touareg rebellen tot een jihad omgevormd door allianties van de touareg rebellen met radicaal islamitische groepen. In het noorden van Mali werd het Sharia rechtssysteem opgelegd en de rebellenbeweging rukte op richting het zuiden. Politieke sancties bleken niet meer genoeg en een internationale interventie werd onoverkomelijk.⁷⁰ President Hollande besloot 11 januari 2013 dat de situatie niet langer houdbaar was en begon aan een militaire interventie in Mali. Hollande werd hierin breed gesteund door zowel de VN als de EU. Enige tijd later zou de EU zelf een trainingsmissie verzorgen in Mali. De Franse missie werd dankbaar onthaald en na afloop geprezen door de internationale gemeenschap. Toch past de missie niet in het politieke discours van een onafhankelijk Afrika, dat Frankrijk de afgelopen jaren had willen scheppen. Een jaar eerder had Hollande nog geweigerd om te interveniëren in de CAR, terwijl Mali nu zonder twijfel ondersteund werd.⁷¹ Welke belangen speelden er een rol bij deze interventie? En in hoeverre kwamen deze belangen overeen met die van de EU?

---

⁷⁰ B.J. Francis, 'The regional impact of the armed conflict and French intervention in Mali,' *Norwegian Peacebuilding Resource Centre*, 1-16, 3.

⁷¹ Francis, 'The regional impact of the armed conflict and French intervention in Mali,' 6.

Fransen belangen bij de interventie in Mali

Eigen veiligheid

Één van de belangrijkste redenen voor Hollande om met een militaire interventie in te stemmen in Mali, waren veiligheidsoverwegingen. De Touareg rebellen werden in verband gebracht met radicale Islam en terrorisme. Op 11 januari 2013 legde Hollande in zijn persstatement de nadruk op de terroristische elementen van het conflict in Mali. "Le Mali fait face à une agression d'éléments terroristes . . . es terroristes doivent savoir que la France sera toujours là lorsqu'il s'agit non pas de ses intérêts fondamentaux," zei hij in zijn twee minuten durende speech in het Elysée.⁷²

Terrorisme door radicale Islamieten is een probleem dat in Frankrijk al sinds de tweede helft van de jaren '90 een grote rol speelde en Frankrijk heeft dan ook een uitgebreid counter-terrorisme systeem.⁷³ Vandaar dat Frankrijk de urgentie voelt om in te grijpen wanneer een terroristische groep actief is op een plek die relatief dicht bij Frankrijk ligt. Zoals Jean-Yves le Drian, de minister van defensie, in een statement zei: "The threat is that a terrorist state will be created near Europe and France . . . We had to react before it was too late."⁷⁴ De mogelijkheid van Mali als terroristische staat en de gevolgen hiervan voor Frankrijk, zorgden ervoor dat het Franse volk zich massaal achter de Franse interventie in Mali schaarde. Hollande en een groot deel van de Franse bevolking legden namelijk een link tussen de terroristische rebellen in Mali en de dreiging van Moslim extremisme binnen Frankrijk.⁷⁵ Volgens een pol van de Franse nieuwssite 'Le Parisien' steunde rond de 75 % van de Franse bevolking de interventie.⁷⁶

Niet alleen de binnenlandse veiligheid, maar ook de veiligheid van Franse expats in Mali speelde een rol in de interventie. In Mali leven rond de 6000 Franse expats.⁷⁷ In de aanloop naar de interventie vonden er kidnappings van Franse expats en toeristen plaats. In de New York Times wordt door Vivian Derryck en Bernadette Paolo, de CEO's van twee Afrikaanse

---

⁷² Hollande, F., speech bij het Elysée waarin Hollande aankondigt een militaire interventie in Mali te starten, (Versie: 11 januari 2013) <http://www.ambafrance-uk.org/Francois-Hollande-s-New-Year> (16-06-2014).

⁷³ Transnational Terrorism, *Case Study: France* (versie 28-10-2008) [http://www.transnationalterrorism.eu/tekst/publications/France%20case%20study%20\(WP%206%20Del%2012b\).pdf](http://www.transnationalterrorism.eu/tekst/publications/France%20case%20study%20(WP%206%20Del%2012b).pdf) (12-05-2013), 6.

⁷⁴ Francis, 'The regional impact of the armed conflict and French intervention in Mali', 5.

⁷⁵ Ibidem, 6.

⁷⁶ Le Parisien, 'Sondage: 75% des Français soutiennent l'intervention au Mali' (versie: 15-01-2013) <http://www.leparisien.fr/international/sondage-75-de-francais-soutiennent-l-intervention-au-mali-15-01-2013-2483685.php> (13-05-2013).

⁷⁷ A. Chrisafis, A. Hirsch en N. Hopkins, 'France Launches Airstrikes on Mali' *The Guardian* 11-01-2013 <http://www.theguardian.com/world/2013/jan/11/france-launches-airstrikes-on-mali> (13-05-2014).

ontwikkelingsorganisaties, geschreven dat de Franse interventie, "na maanden van internationale twijfel, nodig was om de Franse inwoners van West Afrika te beschermen".⁷⁸

Handelsrelaties

Hoewel Hollande claimt dat de interventie van Frankrijk in Mali puur op terroristische dreiging en humanitaire hulp is gebaseerd, zijn er sceptici die beweren dat Franse economische belangen ook een rol speelden in het besluitvormingsproces.⁷⁹ De Sahel-regio is rijk aan grondstoffen en mineralen. Buurland Niger is één van de belangrijkste leveranciers van Uranium aan Frankrijk. De radicaal Islamitische groeperingen in Noord Mali zijn vijandig tegenover Westerse staten en zorgen voor onrust in een belangrijke economische regio voor Frankrijk.⁸⁰ Noord-Mali grenst voor een groot deel aan Niger en groepen vluchtelingen uit Noord Mali kruisten de grens met Niger. Door de onrust in Noord-Mali was er kans op een spill-over effect van het Malinese conflict op omliggende landen⁸¹, waaronder Niger dat ook een Islamitisch land is. Dit zou voor Frankrijk enorm nadelige effecten kunnen hebben. Frankrijk haalt namelijk 80 procent van haar energievoorziening uit kernenergie.⁸² 33 procent van het Uranium dat wordt gebruikt in de Franse kernreactoren komt uit Niger en het Franse energiebedrijf Ariva had tijdens de uitbraak van het Malinese conflict plannen om een nieuwe mijn te openen op slechts 300 km van de Malinese grens.⁸³ Op de lange termijn is de regio strategisch gezien erg belangrijk voor Frankrijk. Er wordt geschat dat in dit gebied de op drie na grootste uranium reserve ter wereld aanwezig is.⁸⁴

Ook in Mali zelf zijn reserves van belangrijke grondstoffen aangetroffen. In de Azawad regio zijn onder andere olie, gas en uranium reserves vastgesteld. De Franse oliemaatschappij Total

---

⁷⁸ V.L. Derryck en B.B. Paolo, 'Frances decision to intervene in Mali', *The New York Times* 14-01-2013 http://www.nytimes.com/2013/01/16/opinion/frances-decision-to-intervene-in-mali.html?_r=0 (13-05-2014).

⁷⁹ Francis, 'The regional impact of the armed conflict and French intervention in Mali', 6.

⁸⁰ M.I. Kanti, 'The French Intervention in Mali,' *African Perspectives report* 11 (2013) 1-22, 20.

⁸¹ European Union, 'EU Training Mission in Mali (EUTM MALI)' (versie januari 2013) http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/sede/dv/sede012313eutmmalifactsheet_/sede012313eutmmalifactsheet_en.pdf (02-06-2014).

⁸² Francis, 'The regional impact of the armed conflict and French intervention in Mali', 7.

⁸³ I. Bresler, 'Mali: Why France is fighting for West Africa', *The Foreign Report* (versie: 06-02-2013) <http://www.theforeignreport.com/2013/02/06/mali-why-france-is-fighting-for-west-africa/> (02-06-2014).

⁸⁴ Dennison, S., 'The EU, Algeria and the Northern Mali Question,' *European council on foreign relations MEMO*, (Versie december 2012) http://ecfr.eu/page/-/ECFR69_ALGERIA_MEMO_AW.pdf (01-05-2014).

ontdekte dat Mali belangrijke oliereserves had en tijdens het presidentschap van Touré zijn er zes contracten gesloten met buitenlandse oliemaatschappijen.⁸⁵

Een andere belangrijke economische overweging voor Frankrijk om te interveniëren in Mali is de opkomst van China als belangrijke handelspartner van Afrika. Terwijl in de jaren '90 Amerika de grootste concurrent van Frankrijk leek te zijn, is juist China de afgelopen jaren een steeds prominentere rol op het Afrikaanse continent gaan spelen. De enorme economische groei van China zorgt voor een almaar groeiende vraag naar grondstoffen. In tegenstelling tot Westerse landen, onderhoudt China een puur economische relatie met Afrika. Terwijl Westerse landen afspraken willen maken over mensenrechten en *good governance*, investeert China in Afrika op puur economische basis. Hierdoor is China een geduchte concurrent geworden voor Frankrijk en Amerika, die zich genoodzaakt zien om opnieuw samen te werken in Afrika om tegenwicht te bieden aan China. "For the French, the time of the conquest of territories is already completed . . . France wants to strengthen its presence gently, but still strong enough to scare the Chinese." zegt Mehdi Taje, expert van het Strategic Security Centre for the Sahel and Sahara, hierover.⁸⁶

Prestige

Sinds de dekolonisatie van Afrika, heeft Frankrijk altijd nauwe banden onderhouden met Afrika. Met name in de gepolariseerde werkelijkheid van de Koude Oorlog probeerde Frankrijk weerstand te bieden aan de Verenigde Staten en de Sovjet Unie. Dit deed Frankrijk doormiddel van Europese integratie en door invloed te houden in Afrika. Afrika was lange tijd de privé aangelegenheid van Frankrijk; *la chasse gardée*. Frankrijk, zelf een middelgrote macht, gebruikte deze voorkeurspositie in Afrika om grotere invloed uit te oefenen op het internationale toneel. Maar ook nu nog blijkt de interventie in Mali de prestige van Frankrijk te versterken. "Our soldiers demonstrated our role," zei Hollande bij een conferentie in het Elysée, "Namely that of a great nation that can influence the balance of power in the world."⁸⁷ Hij doelde hiermee op de succesvolle operatie in Mali. Met name in de context van de economische crisis, waarin Frankrijk grote economische tegenslagen te

---

⁸⁵ S.A.O.A. Salem 'The Crisis of Northern Mali and Possible Outcomes', *Aljazeera* (versie 16-01-2013) <http://studies.aljazeera.net/ResourceGallery/media/Documents/2013/1/16/201311612403217734The%20crisis%20of%20north%20Mali%20and%20possible%20outcomes.pdf> (02-06-2014).

⁸⁶ Bresler, 'Mali: Why France is fighting for West Africa'.

⁸⁷ M. von Rohr, 'Bonjour Tristesse: The Economic and Political Decline of France,' *Der Spiegel*, 05-06-2013.

verduren kreeg, kon het land een oppepper gebruiken. Jean David Levitte, diplomatiek adviseur van voormalig president Sarkozy zei hierover het volgende:

The French, who are so gloomy and pessimistic about the situation in the country and the economy, have at least one reason to be proud of what their country can achieve . . . We still have a foreign policy, a capacity to act beyond our borders, a capacity to make a difference.”⁸⁸

Het land ontleend dus een zekere mate van prestige en trots aan de succesvolle interventie van Franse troepen in Mali. Volgens Richard Gowan, expert in dienst van de denktank European Council on Foreign Relations, was de EU de gerechtigde actor geweest met de juiste middelen om deze interventie te plegen, maar heeft Parijs er geen moment over getwijfeld om de interventie over te laten aan de EU.⁸⁹ Toch overheerst het beeld dat Frankrijk een rechtmatig besluit heeft genomen om te interveniëren in Mali in het licht dat Europa zelf niet overging tot militair ingrijpen bij zo'n zwaar conflict.⁹⁰

Niet alleen het prestige van Frankrijk hing af van de interventie in Mali, maar ook het prestige van president Hollande. De Franse president was tijdens zijn eerste jaar van presidentschap niet erg populair. Kritiek op de president was dat hij te soft zou zijn en te weinig besluitvaardig. De interventie in Mali was voor hem een manier om aan het Franse volk te laten zien dat hij wel degelijk een krachtige president was en het heeft hem geholpen om zijn imago op te krikken.⁹¹ Een groot deel van het Franse volk stond achter het besluit van de president. Als gevolg van de interventie in Mali werd Hollande positiever beoordeeld in de Franse peilingen.⁹²

---

⁸⁸ S. Erlanger, 'The French Way of War,' *The New York Times*, (versie: 19-01-2013) http://www.nytimes.com/2013/01/20/sunday-review/the-french-way-of-war.html?_r=0 (17-06-2014).

⁸⁹ R. Gowan, 'EU Troops Can Still Help in Mali' (versie: 05-02-2013) http://ecfr.eu/content/entry/commentary_eu_troops_can_still_help_in_mali (01-05-2013).

⁹⁰ European Parliament, 'Mali: France must get European backing, says Parliament' (versie: 16-01-2013) <http://www.europarl.europa.eu/news/en/news-room/content/20130115IPR05329/html/Mali-France-must-get-European-backing-says-Parliament> (01-05-2014).

⁹¹ Francis, 'The regional impact of the armed conflict and French intervention in Mali', 6.

⁹² S. Erlanger, 'French President to Visit Troops in Mali', *The Guardian*, 01-02-2013 http://www.nytimes.com/2013/02/02/world/africa/hollande-to-visit-french-troops-in-mali.html?_r=0 (14-05-2014).

Vrede promoten

Door vrede te promoten laat een staat zien dat een het een morele actor is.⁹³ Door te interveniëren in Mali kan Frankrijk zichzelf profileren als morele actor op het internationale toneel. De retoriek van Hollande in Afrika laat zien dat Frankrijk zichzelf profileert als onbaatzuchtige interventiemacht, die Mali en West-Afrika beschermt tegen boze krachten. "No, we stand alongside you for the sake of the whole of Mali and for West Africa. We're fighting here to ensure Mali lives in peace and democracy,"⁹⁴ zei Hollande drie weken na de Franse interventie in een speech in de Malinese hoofdstad Bamako. Dat Frankrijk een jaar eerder weigerde om hetzelfde voor de CAR te doen, werd hierbij voor het gemak achterwege gelaten. Socioloog Sebastián Jakubowski aan de universiteit van Lille betoogt dat de Fransen trots zijn op de rol die Frankrijk aannam in de Malinese interventie. De Fransen oefenden druk uit op haar bondgenoten om vredesmissies te starten in Mali. Deze rol van Frankrijk als voorbeeld voor de rest van de internationale gemeenschap is er  en die zij graag vervult.⁹⁵

Europese belangen bij de interventie in Mali

Eigen veiligheid

De terroristische dreiging van de radicale Islamieten in Noord-Mali is niet alleen aanwezig in Frankrijk, maar ook in de EU als geheel. In maart 2011 werd de Strategy for Security and Development in the Sahel aangenomen door de EU. In deze strategie werd al uitgebreid gesproken over een dreiging die uitging van terroristische netwerken in de Sahel, waaronder Noord-Mali. Onder andere werd in het document de Al Qaeda in de Islamitische Maghreb (AQIM), een aftakking van de Al Qaeda die actief is aan de grenzen van Noord-Mali, genoemd. Uit het strategiedocument blijkt dat de EU zich zorgen maakt over de terroristische beweging AQIM, omdat zij potentieel ook Europees grondgebied als doelwit zouden gebruiken. Ook werd er besproken hoe drugshandel beperkt kon worden, aangezien een groot deel van de drugs op de Europese markt via de Sahel richting Europa gaat.⁹⁶ Het onder controle krijgen en het verbeteren

---

⁹³ Gegout, 'EU Conflict Management in Africa' 408.

⁹⁴ F. Hollande, Speech van president Hollande in Bamako, (Versie: 2 februari 2013) <http://www.ambafrance-uk.org/President-Hollande-voices-resolve> (16-06-2014).

⁹⁵ Erlanger, 'The French Way of War'.

⁹⁶ European Union External Action Service, 'Strategy for Security and Development in the Sahel', 5.

van de veiligheidssituatie in de Sahel staat volgens de EU al voor het Malinese conflict in direct verband met de veiligheid van Europese burgers en andere Europese belangen.⁹⁷

Twee jaar nadat de Strategy for Security and Development in the Sahel was aangenomen, werd in navolging van de Franse interventie in Mali een Europese trainingsmissie gestart. In het beleidsdocument dat de achtergrond van de trainingsmissie uiteen zet, staat dat de jihadisten en drugshandelaren steeds meer grip op Noord-Mali krijgen en dat er een terroristische zone is ontstaan. De situatie wordt beschreven als

a threat to the European's overall security: The situation increases the threat to the safety of EU citizens in the Sahel as well as in Europe, notably through the influence of extremists and terrorists networks over diasporas. . . European intelligence agencies have already thwarted attempted attacks on the European territory.⁹⁸

Kortom, ook de EU in het geheel wordt bedreigd door de situatie in Noord Mali. Terroristische netwerken en drugshandel in Noord Mali vormen een directe dreiging voor de Europese burger. Toch zal het vermoedelijk Frankrijk zijn die het grootste veiligheidsrisico loopt binnen Europa. Rond de 56,000 Malinezen leven in Frankrijk, dat is ongeveer 88 procent van de totale Malinese diaspora. Hierna komt Italië met slecht 1,4 procent van de totale Malinese diaspora. De diaspora in andere Europese lidstaten is nog lager en hiermee vrijwel verwaarloosbaar.⁹⁹ Dit neemt echter niet weg dat de Malinese diaspora in Frankrijk ook een risico kan vormen voor de rest van Europa, indien groepen binnen deze diaspora banden onderhouden met AQIM.

Handelsrelaties

De handelsbelangen van de EU lijken een ondergeschikt belang te spelen in de steun van de EU voor de Franse interventie en later in de totstandkoming van de eigen trainingsmissie in Mali. In de kwaliteitsmedia wordt vooral gefocust op de morele plicht van de EU om een humanitaire interventie te plegen en op het gevaar van de terreurbeweging AQIM. De economische belangen van de EU in Mali worden niet of bijna niet besproken. De Malinese economie bestaat dan ook voornamelijk uit agriculturele producten en goud. Beide soorten producten zijn niet erg van belang

---

⁹⁷ European Union, 'EU Training Mission in Mali (EUTM MALI)', 1.

⁹⁸ European Union, 'EU Training Mission in Mali (EUTM MALI)', 1.

⁹⁹ Organization for Economic Co-operation and Development (OECD), 'Connecting with Emigrants: A Global Profile of Diaspora: Keystatistics on diaspora from Mali', (versie: 26-07-2012) http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/social-issues-migration-health/connecting-with-emigrants/key-statistics-on-diaspora-from-mali_9789264177949-graph165-en#page1 (19-05-2014).

in de ontwikkelde Europese economieën.¹⁰⁰ Mali staat als 149ste op de lijst van belangrijke import-partners en als 101ste van belangrijkste export-partners van de EU.¹⁰¹ Hieruit kan geconcludeerd worden dat de economische belangen van de EU van ondergeschikt belang zijn.

Toch wordt er in het Sahel strategiedocument gesproken over de rol van de Sahel als economische zone voor de EU.

An urgent and a more recent priority is ... to secure lawful trade and communication links (roads, pipelines) across the Sahel, North-South and East-West, and to protect existing economic interests and create the basis for trade and EU investment.¹⁰²

Vermoedelijk wordt hierbij met name gedoeld op buurlanden van Mali, aangezien de directe handelsrelaties met Mali van marginaal belang zijn. Niger staat met de 87ste plaats als import-partner van de EU al aanmerkelijk hoger. De import is voornamelijk opgebouwd uit grondstoffen, zoals uranium.¹⁰³ Dit doet vermoeden dat Frankrijk, als grootste import-partner van Niger, het Europese gemiddelde enorm omhoog trekt.¹⁰⁴ De vraag is in hoeverre deze cijfers representatief zijn voor de rest van Europa. In de uitleg van de Europese trainingsmissie in Mali staat over het Malinese conflict het volgende: "It also threatens the EU's strategic interests, including the security of energy supply". Hierbij kan worden afgevraagd in hoeverre de EU hierbij terugslaat op alle lidstaten of voornamelijk op Frankrijk.

Prestige

Waar voor Frankrijk de interventie in Mali duidelijk invloed had op haar prestige in de internationale gemeenschap, was Mali een pijnlijk voorbeeld van het gebrek aan slagvaardigheid binnen de EU. Het conflict in Mali wees wederom uit dat het enorm moeilijk is voor de EU om consensus te bereiken over defensiebeleid. Het Duitse blad *der Spiegel* schrijft het volgende:

---

¹⁰⁰ D. Blackburn, 'Mali is a British Concern because it is a European concern', *The Spectator* (versie 24-01-2013) <http://blogs.spectator.co.uk/coffeehouse/2013/01/mali-is-a-british-concern-because-it-is-a-european-concern/> (08-06-2014).

¹⁰¹ European Commission, 'European Union, Trade in Goods with Mali' (versie: januari 2011) http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2011/january/tradoc_147319.pdf (08-06-2014), 2.

¹⁰² European Union External Action Service, 'Strategy for Security and Development in the Sahel', 4.

¹⁰³ European Commission, 'European Union, Trade in Goods with Niger' (versie: januari 2011) http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2011/january/tradoc_147349.pdf (08-06-2014), 3.

¹⁰⁴ Economy Watch, 'Niger Trade, Exports and Imports' (versie: 09-04-2010) http://www.economywatch.com/world_economy/niger/export-import.html (08-06-2014).

whenever it needs to rapidly respond to a crisis, Europe fails to deliver. Nonetheless, the EU has already had a rapid reaction force in place for the past 10 years. These two battalion-sized units are called "battle groups." They are constantly training and can be deployed within 10 days, but have never seen military action.¹⁰⁵

De EU wordt in dit artikel hard afgerekend op haar onvermogen om te reageren. Ook in andere artikelen werden er vragen gesteld bij de reactie van de EU. In de Duitse krant *Süddeutsche Zeitung* werd een kritisch artikel van de Brussel correspondent Martin Winter geplaatst, waarin hij de vraag stelt waarom alleen Frankrijk reageert op een probleem dat ook op de EU als geheel van toepassing is. In het artikel wordt hardop afgevraagd of het Europese Gemeenschappelijke Veiligheidsbeleid nog wel serieus genomen kan worden.¹⁰⁶

Ook binnen de EU zelf was men teleurgesteld in het gebrek aan daadkracht in de kwestie van Mali. Het Europese parlement maakte het volgende kenbaar in een persstatement:

Here many deplored the EU's lack of crisis intervention capability and its cumbersome administrative procedures. Others regretted that the EU mission to train the Malian army still had not been put in place . . . Other EU member states must nonetheless lend France real solidarity.¹⁰⁷

Lidstaten van de EU moesten zich volgens Europarlementariërs achter de Franse interventie scharen om de geloofwaardigheid van de EU te waarborgen.¹⁰⁸

Kortom, de EU laat in het geval van Mali weinig daadkracht zien, omdat het gevangen zit in een besluitvormingsprocedure waarbij alle Europese lidstaten het eens moet worden over een oplossing voor Mali. De situatie brengt de moeilijkheden omtrent defensie- en veiligheidsbeleid binnen de EU aan het licht en doet hiermee eerder af aan de prestige van de EU, dan dat het wat toevoegt. Doordat Frankrijk invalt in Mali wordt de EU als het ware voor het blok gezet. Ook lidstaten die niet per sé veel voelen voor de interventie moeten zich positief uitspreken over de interventie, om de geloofwaardigheid van Europese eenheid hoog te houden.

---

¹⁰⁵ J. A. Heyer, J. Puhl, G. Repinski en C. Schult 'Taking responsibility: France Seeks help for Africa Intervention', *Der Spiegel Online* (versie: 19-12-2013) <http://www.spiegel.de/international/world/france-seeks-financial-help-from-europe-for-africa-mission-a-939759.html> (08-06-2013).

¹⁰⁶ M. Winter, 'The Europeans Aren't Fit for Purpose' *VOXEurop* (versie: 16-01-2013) <http://www.voxeurop.eu/en/content/article/3277351-europeans-aren-t-fit-purpose> (08-06-2014).

¹⁰⁷ European Parliament, 'Mali: France must get European backing, says Parliament', (versie: 16-01-2013) <http://www.europarl.europa.eu/news/en/news-room/content/20130115IPR05329/html/Mali-France-must-get-European-backing-says-Parliament> (08-06-2014).

¹⁰⁸ European Parliament, 'Mali: France must get European backing, says Parliament'.

Morele actor

De EU profileert zichzelf als een ideologische institutie, die wars is van machtspolitieke middelen. Zij wil zich onderscheiden in de internationale politiek door de *good guy* te zijn. Het discours dat op die manier is ontstaan wordt in de academische wereld breed gedragen en de EU wordt steeds vaker als normatieve macht op het wereldtoneel gezien.¹⁰⁹ Deze focus van de EU is onder andere terug te zien in de overeenkomst van Cotonou, waarin veel aandacht wordt besteed aan mensenrechten en *good governance*.¹¹⁰

In deze context zou het logisch zijn dat de EU, alleen al op basis van de overeenkomst van Cotonou, het conflict in Mali zou veroordelen en militaire actie zou ondernemen. Ondanks dat er al langer een trainingsmissie in Mali op de Europese agenda stond, lukte het de Europese Unie niet om zelf een militaire interventie op touw te zetten in Mali en moest Frankrijk het voortouw nemen.

Vergelijking van de belangen van Frankrijk en van de EU in Mali

Op gebied van veiligheid namen Frankrijk en de EU een zelfde standpunt in omtrent het conflict in Mali. Beiden actoren waren het erover eens dat het terreurnetwerk in Noord Mali een directe bedreiging vormde voor de Franse/Europese burger.

Ondanks dat Mali in de toekomst een potentiële handelspartner voor Frankrijk en de EU is, was de handelsrelatie met Mali op het moment van conflict voor beide partners van ondergeschikt belang. Wel was de energievoorziening door buurlanden van Mali van belang voor Frankrijk en de EU. Frankrijk zou als grote afnemer van uranium in het islamitische buurland Niger de grootste economische tegenslag ervaren als het Malinese conflict een spillover effect zou hebben. Bovendien wilde met name Frankrijk haar presentie in Afrika versterken vanwege Chinese concurrentie op het continent.

Voor Frankrijk was de militaire interventie in Mali voor een deel een prestige kwestie. Het land zat in een economisch dal en de regering en de bevolking wilden dat Frankrijk zich manifesteerde als belangrijke politieke actor op het internationale toneel. Ook de EU wilde een geloofwaardige internationale actor zijn. De EU had echter moeite met een missie op touw zetten, vanwege de uiteenlopende belangen van de lidstaten.

---

¹⁰⁹ Olsen, 'The EU and military conflict Management in Africa', 249.

¹¹⁰ Europese Unie, 'The Cotonou Agreement' (versie: juni 2010) http://ec.europa.eu/europeaid/where/acp/overview/documents/devco-cotonou-consol-europe-aid-2012_en.pdf (02-06-2014).

Tenslotte wilde zowel Frankrijk als de EU zichzelf profileren als morele actor door een missie in Mali te starten. Door de Franse interventie kwam ook de Europese trainingsmissie in een stroomversnelling.

Conclusie

Sinds de overeenkomst van Cotonou is Frans interventiebeleid in Afrika grondig herzien. Er is een trend zichtbaar waarbij Frankrijk een veel sterker samenwerkingsverband met de Europese Unie aangaat dan voor 2000. De twee bovenstaande case-studies maken zichtbaar dat Frankrijk in deze samenwerking bij interventies in Afrika vaak de leidende rol speelt. Frankrijk maakt gebruik van haar status als invloedrijke lidstaat van de EU om Afrikaanse conflicten hoog op de Europese agenda te zetten. Wanneer er besloten wordt om over te gaan tot interventie krijgt Frankrijk vaak de grootste rol toebedeeld, omdat Frankrijk, in tegenstelling tot veel andere lidstaten, bereid is grote aantallen troepen te leveren voor de missies en omdat Frankrijk militaire expertise heeft in Afrika. De samenwerking met de EU levert Frankrijk twee belangrijke voordelen op. Allereerst wordt er legitimiteit ontleend voor de Franse missies in Afrika aan de steun of samenwerking met de EU. Ten tweede worden in het geval van samenwerking met de Europese Unie de kosten van de interventie verspreid onder de Europese lidstaten waardoor Frankrijk niet alle kosten zelf hoeft te dekken. Vanaf het midden van de jaren '90 heeft Frankrijk bezuinigd op defensie, wat betekent dat elke financiële tegemoetkoming bij interventies in Afrika mooi meegenomen is.

Toch is het te kort door de bocht om hieruit te concluderen dat Frans interventiebeleid in Afrika niet veranderd is en dat Frankrijk de EU slechts als instrument gebruikt om haar eigen belangen in Afrika te behartigen. Wanneer de bovenstaande case-studies worden vergeleken valt het op dat de belangen van Frankrijk en de belangen van de EU vaak op minstens één van de vier categorieën overlappen. In Tsjaad zijn deze belangen voor beide actoren met name prestige opstrijken en deels vrede promoten. In Mali zijn veiligheid en handelsbelangen voor zowel Frankrijk als de EU motieven om in te grijpen in het conflict.

Waar in de jaren '90 de belangen van Frankrijk en de EU in Afrika nog ver uiteen lagen, lijkt het erop dat sinds het nieuwe millennium de belangen van Frankrijk en de EU steeds meer overlappen. De opkomst van terreurnetwerken sinds 9/11 in combinatie met de instabiliteit van Noord Afrika en het Midden Oosten sinds de Arabische Lente zorgt voor een substantiële dreiging aan de poorten van Europa. In Mali leek voor de Franse interventie een terroristische vrijzone te ontstaan op kleine afstand van Europa. Deze situatie drijft Frankrijk en de EU in elkaars armen.

Daarbij komt dat Frankrijk en de EU allebei gebruik willen maken van het succes van de missies in Afrika om zichzelf te promoten als morele actor en om prestige op te strijken. De EU, die zichzelf profileert als morele actor op het internationale toneel, moet soms wel interveniëren om haar geloofwaardigheid hoog te houden. Wanneer de EU een missie op poten zet, geeft dit meer aanzien aan de EU als internationale vredesmacht. Frankrijk neemt hierbij graag een leidende rol aan en zet de EU soms zelfs onder druk om in te vallen. Frankrijk ziet in de interventies in Afrika een kans om prestige op te strijken in binnen- en buitenland.

Kortom, wat er sinds 2000 is ontstaan tussen Frankrijk en de EU is een wederkerige relatie. Frankrijk oefent grote invloed uit op het buitenlandbeleid in Afrika van de Europese Unie door conflicten op de agenda te zetten en door zelf het voortouw te nemen in interventies in Afrika. De keerzijde is dat de Europese Unie hierdoor aan slagkracht wint en zichzelf kan profileren als belangrijke internationale vredesmacht. De EU heeft weliswaar het gemeenschappelijk buitenland- en veiligheidsbeleid, maar door het intergouvernementele karakter van dit beleid gaat de besluitvorming tergend langzaam. Frankrijk heeft de potentie om vaart achter dit proces te zetten door conflicten op de agenda te plaatsen, door te lobbyen en door een groot deel van de troepen en expertise te leveren bij een interventie. Het is daarom moeilijk om precies af te bakenen waar Europese belangen ophouden en waar Franse belangen beginnen.

Kortom, het wetenschappelijke debat over of Frans interventiebeleid in Afrika neo-imperialistisch is of in overeenstemming is met de EU wordt te ééndimensionaal, wanneer men rekening houdt met convergerende belangen tussen Frankrijk en de EU van de laatste 15 jaar. Frankrijk gebruikt de Europese Unie niet slechts om haar avonturen in Afrika te legitimeren of te bekostigen, maar is een partner van de EU in de totstandkoming van defensiebeleid.

Wat naar voren komt in dit onderzoek is dat Frankrijk een kans ziet in het trage besluitvormingsproces van het buitenland- en veiligheidsbeleid om invloed uit te oefenen op de EU. Dit is alleen mogelijk omdat de Europese belangen steeds dichterbij de Franse belangen zijn komen te liggen en omdat Frankrijk de EU de mogelijkheid biedt om zich te profileren als belangrijke actor op het internationale toneel. Toch is het interessant om te zien dat één lidstaat proportioneel gezien zoveel invloed kan uitoefenen op het gemeenschappelijk buitenland- en veiligheidsbeleid. In vervolg onderzoek zou het interessant zijn om te kijken of dit op andere beleidsgebieden ook het geval is.

Literatuurlijst

Primaire bronnen

Kwaliteitsmedia

Blackburn, D., 'Mali is a British Concern because it is a European concern', *The Spectator* (versie 24-01-2013) <http://blogs.spectator.co.uk/coffeehouse/2013/01/mali-is-a-british-concern-because-it-is-a-european-concern/> (08-06-2014).

Chrisafis, A., Hirsch, A., en Hopkins, N., 'France Launches Airstrikes on Mali' *The Guardian* 11-01-2013 <http://www.theguardian.com/world/2013/jan/11/france-launches-airstrikes-on-mali> (13-05-2014).

Derryck, V.L. en Paolo, B.B., 'Frances decision to intervene in Mali', *The New York Times* 14-01-2013 http://www.nytimes.com/2013/01/16/opinion/frances-decision-to-intervene-in-mali.html?_r=0 (13-05-2014).

Der Spiegel, 'The World from Berlin: Is the EU Chad Mission a Camouflage for French interests?' (versie: 29-01-2008) <http://www.spiegel.de/international/germany/the-world-from-berlin-is-the-eu-chad-mission-a-camouflage-for-french-interests-a-531792.html> (11-06-2014).

Economy Watch, 'Niger Trade, Exports and Imports' (versie: 09-04-2010) http://www.economywatch.com/world_economy/niger/export-import.html (08-06-2014).

Erlanger, S., 'French President to Visit Troops in Mali', *The Guardian*, 01-02-2013 http://www.nytimes.com/2013/02/02/world/africa/hollande-to-visit-french-troops-in-mali.html?_r=0 (14-05-2014).

Erlanger, S., 'The French Way of War,' *The New York Times*, 19-01-2013.

Hansen, A., 'Backgrounder: The French Military in Africa', *The New York Times* 09-02-2007.

Heyer, J.A., Puhl, J., Repinski, G., en Schult, C., 'Taking responsibility: France Seeks help for Africa Intervention', *Der Spiegel Online* (versie: 19-12-2013) <http://www.spiegel.de/international/world/france-seeks-financial-help-from-europe-for-africa-mission-a-939759.html> (08-06-2013).

Le Figaro, 'Paris Supports President Idriss Déby,' (versie 15-10-2007) http://www.lefigaro.fr/debats/2006/04/18/01005-20060418ARTWWW90303-paris_supports_president_idriss_deby.php (02-06-2014).

Le Parisien, 'Sondage: 75% des Français soutiennent l'intervention au Mali' (versie: 15-01-2013) <http://www.leparisien.fr/international/sondage-75-de-francais-soutiennent-l-intervention-au-mali-15-01-2013-2483685.php> (13-05-2013).

Mehler, A., 'Eternal Plight: France in Search of a new Africa Policy', *Der Spiegel*, 11-04-2008.

Rohr, M. von, 'Bonjour Tristesse: The Economic and Political Decline of France,' *Der Spiegel*, 05-06-2013.

The Economist, 'Colonial Baggage' (versie: 07-02-2008) <http://www.economist.com/node/10640856> (11-06-2014).

Winter, M., 'The Europeans Aren't Fit for Purpose' *VOXEurop* (versie: 16-01-2013) <http://www.voxeurop.eu/en/content/article/3277351-europeans-aren-t-fit-purpose> (08-06-2014).

Documenten

European Commission, 'European Union, Trade in Goods with Chad' (versie: januari 2013) http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113365.pdf (08-06-2014).

European Commission, 'European Union, Trade in Goods with Mali' (versie: januari 2011) http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2011/january/tradoc_147319.pdf (08-06-2014).

European Commission, 'European Union, Trade in Goods with Niger' (versie: januari 2011) http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2011/january/tradoc_147349.pdf (08-06-2014).

European Parliament, 'Mali: France must get European backing, says Parliament' (versie: 16-01-2013) <http://www.europarl.europa.eu/news/en/news-room/content/20130115IPR05329/html/Mali-France-must-get-European-backing-says-Parliament> (01-05-2014).

European Union, 'EU Training Mission in Mali (EUTM MALI)' (versie januari 2013) http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/sede/dv/sede012313eutmmalifactsheet_/sede012313eutmmalifactsheet_en.pdf (02-06-2014).

European Union, 'EU Military Operation in Eastern Chad and North Eastern Central African Republic' (versie: maart 2009) http://www.eeas.europa.eu/csdp/missions-and-operations/eufor-tchad-rca/pdf/01032009_factsheet_eufor-tchad-rca_en.pdf (11-06-2014).

Organization for Economic Co-operation and Development (OECD), 'Connecting with Emigrants: A Global Profile of Diaspora: Keystatistics on diaspora from Mali', (versie: 26-07-2012) http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oced/social-issues-migration-health/connecting-with-emigrants/key-statistics-on-diaspora-from-mali_9789264177949-graph165-en#page1 (19-05-2014).

Trading Economics, 'Chad's Balance of Trade' <http://www.tradingeconomics.com/chad/balance-of-trade> (08-06-2014).

United Nations Development Programme, 'Human Development Report 2013' http://hdr.undp.org/sites/default/files/reports/14/hdr2013_en_complete.pdf (08-06-2014).

Young, A. 'Chad: continued high French engagement is key to Chad's stability and the international community's goals in Chad and for Darfur exodus' 08Paris1936_a (versie:21-10-2008) https://wikileaks.org/plusd/cables/08PARIS1936_a.html (11-06-2014).

Speeches

Hollande, F., speech bij het Elysée waarin Hollande aankondigt een militaire interventie in Mali te starten, (Versie: 11 januari 2013) <http://www.ambafrance-uk.org/Francois-Hollande-s-New-Year> (16-06-2014).

Hollande, F., Speech van president Hollande in Bamako, (Versie: 2 februari 2013) <http://www.ambafrance-uk.org/President-Hollande-voices-resolve> (16-06-2014).

Hollande, F., Speech bij de Elysée top over vrede en veiligheid in Afrika, (Versie: 6 december 2013) <http://www.voltairenet.org/article181473.html> (16-06-2014).

Sarkozy, N., Declaration de M. Nicolas Sarkozy ministre de l'intérieur et de l'aménagement du territoire, sur la démocratie au Bénin et sur l'établissement de nouvelles relations entre la France et l'Afrique, Cotonou (Versie: 19 mei 2006) <http://discours.vie-publique.fr/notices/063001811.html> (17-06-2014).

Sarkozy, N., Speech in Kaapstad, Zuid-Afrika, 28-02-2008 (versie: 28-02-2008) <http://www.ambafrance-uk.org/President-Sarkozy-s-speech-to-the> (08-06-2014).

Secundaire bronnen

Arteaga, F., 'The Chad Conflict, United Nations (MINURCAT) and the European Union (EUFOR)', *Real Instituto Elcano* (2008).

Berg, P. 'EUFOR Tchad/RCA: The EU Serving French Interests' *Stichtung Wissenschaft und Politik* (2009) 57-69.

Bresler, I., 'Mali: Why France is fighting for West Africa', *The Foreign Report* (versie: 06-02-2013) <http://www.theforeignreport.com/2013/02/06/mali-why-france-is-fighting-for-west-africa/> (02-06-2014).

Charbonneau, B., 'France, Europe and the new interventionism in Africa', *Modern & Contemporary France* 16 (2008) 279-295.

Charbonneau, B. 'What Is So Special about the European Union? EU-UN Cooperation in Crisis Management in Africa' *International peacekeeping* 16 (2009) 546-561.

Chasles, J., 'Nicolas Sarkozy's African Policies in the context of Franco-Chadian relations', *Dynamiques Internationales* 4 (2011) 1-14.

Dennison, S., 'The EU, Algeria and the Northern Mali Question,' *European council on foreign relations MEMO*, (Versie december 2012) http://ecfr.eu/page/-/ECFR69_ALGERIA_MEMO_AW.pdf (01-05-2014).

Foster J., en Stokke, O.S., 'Coherence of Policies Towards Development Countries: Approaching the Problematique', in: J. Foster en O.S. Stokke (ed.), *Policy Coherence in Development Co-operation* (2013 New York) 35-107.

Francis, B.J., 'The regional impact of the armed conflict and French intervention in Mali,' *Norwegian Peacebuilding Resource Centre* (2013) 1-16.

Gegout, C., 'EU Conflict Management in Africa: The Limits of an International Actor', *Ethnopolitics*, 8 (2009) 403-416.

Giroux, J., Lanz, D., en Sguaitamatti, D., 'The tormented triangle: The Regionalization of Conflict in Sudan, Chad and the Central African Republic' *Crisis State Research Centre* (2009) 1-26.

Gowan, R., 'EU Troops Can Still Help in Mali' (versie: 05-02-2013) http://ecfr.eu/content/entry/commentary_eu_troops_can_still_help_in_mali (01-05-2013).

Guesnet, L., 'Oil conflict and military expenditure: The Chad example', *Stockholm International Peace Research Institute* <http://www.sipri.org/research/armaments/milex/ICES2013/papers/archive/guesnet-oil-conflict-military-expenditure-chad> (08-06-2014).

Hansen, A. 'The French Military in Africa', *Council on Foreign Relations* (Versie: 08-02-2008) <http://www.cfr.org/france/french-military-africa/p12578> (11-06-2014).

Hansen, K.F., 'Chad's relations with Libya, Sudan, France and the U.S.', *Norwegian Peacebuilding Resource Centre* (Versie: 15-04-2011) <http://www.peacebuilding.no/layout/set/print/Regions/Africa/Publications/Chad-s-relations-with-Libya-Sudan-France-and-the-US> (08-06-2014).

Hugon, P., 'The Coherence of French and European Policy in International Development Co-operation', in: J. Foster en O.S. Srokke (ed.), *Policy Coherence in Development Co-operation* (2013 New York) 184-224.

Kanti, M. .I., 'The French Intervention in Mali,' *African Perspectives report* 11 (2013) 1-22.

Kippin, H., 'European Union Policy Integration and Democracy Building in Africa: Is There Hope for the Future?', *Institute for Democracy and Electoral Admittance* (2009) 3-21.

Lanz, D. 'EUFOR Chad/CAR: A Regional Solution for a regional Problem?', in: W. Feichtinger (ed.), *EUFOR Tchad/RCA: revisited* (2011) 35-59.

- Manners, I., 'The Normative Ethics of the European Union' *International Affairs* 84 (2008) 45-60.
- Olsen, G. R., 'The EU and military conflict Management in Africa; For the good of Africa or Europe?', *International Peacekeeping* 16 (2009) 245-260.
- Pohl, B. 'To What Ends? Governmental Interests and European (non-)Intervention in Chad and the Democratic Republic of Congo,' *Cooperation and Conflict* (2013) 1-22.
- Renou, X., 'A new French Policy for Africa?', *Journal of Contemporary African Studies* 20 (2002) 5-27.
- Salem, S.A.O.A., 'The Crisis of Northern Mali and Possible Outcomes', *Aljazeera Studies* (versie 16-01-2013) <http://studies.aljazeera.net/ResourceGallery/media/Documents/2013/1/16/201311612403217734The%20crisis%20of%20north%20Mali%20and%20possible%20outcomes.pdf> (02-06-2014).
- Schraeder, P.J., 'Cold War to Cold Peace: Explaining U.S.-French Competition in Francophone Africa', *Political Science Quarterly* 115 (2000) 395-419.
- Transnational Terrorism, *Case Study: France* (versie 28-10-2008) [http://www.transnationalterrorism.eu/tekst/publications/France%20case%20study%20\(WP%206%20Del%2012b\).pdf](http://www.transnationalterrorism.eu/tekst/publications/France%20case%20study%20(WP%206%20Del%2012b).pdf) (12-05-2013).
- Ulriksen, S., Gourlay C., en Mace, C., 'Operation Artemis: The Shape of Things to Come?', *International peace keeping II* (2004) 508-525.
- Utley, R., 'Not to do less, but to do better...': French Military Policy in Africa', *International Affairs* 78 (2002) 129-146.